

# Wat is Waarheid?

– Louis Geertman

**Het begrip Waarheid kan alleen maar slaan op iets wat eeuwig en universeel geldig is. En hoe kan iemand, die leeft binnen de grenzen van het materiële bestaan, de pretentie hebben uitspraken te doen over iets wat zo duidelijk buiten zijn bereik ligt? Toch willen we allemaal meer inzicht verwerven in wat waarheid werkelijk betekent. Dat is nu eenmaal eigen aan de mens sinds hij zijn denkvermogen ontwikkelde.**

Louis Geertman is vice-voorzitter van de Nederlandse afdeling van de Theosofische Vereniging.

Dit artikel was een bijdrage aan een symposium tijdens de Internationale Conventie in Adyar in december 1996.



Veel denkers in Oost en West hebben gepoogd zich over het begrip Waarheid te uiten. In de Rig-Veda vinden we de uitspraak: “Waarheid is één, maar de wijzen hebben er verschillende namen aan gegeven,” waarmee tevens de impuls is gegeven voor het tweede doeleinde van de Theosofische Vereniging. Lao-Tze karakteriseerde Waarheid als volgt: “Waarheid klinkt als haar tegenovergestelde”. De Indiase religieuze leider Yogananda stelde dat “Waarheid niet kan worden uitgevonden, zij kan slechts worden waargenomen”. Een Arabisch spreekwoord vraagt van ons “een slaaf van de Waarheid te zijn, omdat de slaaf van de Waarheid een waarlijk vrij mens is”. Jezus sprak vaak in dezelfde geest over Waarheid als zelf-verloochening, naastenliefde of altruïsme.

De essentiële elementen van Waarheid lijken dus bewustzijn van éénheid en vrijheid te zijn. En deze twee zijn onafscheidelijk met elkaar verbonden, want als men niet begrijpt, aanvoelt, ervaart de eenheid die ten grondslag ligt aan de verscheidenheid van het bestaan, als men niet ten diepste weet dat er geen scheiding is tussen onszelf en de wereld, hoe kan men dan vrij worden?

Om zich bewust te worden van die eenheid, wat thans het belangrijkste is wat de mens moet leren, moet hij zichzelf grondig bestuderen, want hij draagt in

zichzelf zoveel mee wat hem belemmert die eenheid te zien en zich te realiseren dat het altruïsme is waar het om gaat in het leven. Een van de Meesters van Wijsheid schreef aan de heer Sinnett:

*Kijk om je heen, beste vriend: zie hoe de 'drie vergiften' woekeren in het hart der mensen - woede, hebzucht, misleiding - en de 'vijf verduisteringen' - jaloezie, passie, weifelings, luiheid en ongelooft - die hem er steeds van weerhouden de waarheid te zien (Brieven van de Meesters).*

---

**Naarmate ons bewustzijn zich steeds meer verheft in de richting van absolute waarheid, kunnen wij mensen ons haar min of meer absoluut eigen maken.**

In een andere brief wordt theosofie genoemd als "de eindeloze oceaan van waarheid, het centrale punt waaruit stroomt en waarin samenvloeit iedere rivier, iedere stroom - of zijn bron nu in het Oosten ligt, in het Westen, in het Noorden of in het Zuiden. Zoals de loop van de rivier afhankelijk is van de aard van haar bedding, zo moet het kanaal voor communicatie of kennis zich aanpassen aan de omringende omstandigheden... Het enige doel dat moet worden nagestreeft is de verbetering van de toestand der mensheid" (idem).

In 1888 schreef Helena Petrovna Blavatsky:

*Er zijn in elke tijd wijzen geweest die zich de absolute waarheid hadden eigen gemaakt en toch slechts relatieve waarheden konden onderwijzen. Want niemand, geboren uit een sterfelijke vrouw in ons ras, heeft gegeven of kon hebben gegeven de hele en hoogste waarheid aan de medemens, want ieder van ons moet die (voor hem) uiteindelijke waarheid in zichzelf vinden. Aangezien geen twee*

*denkvermogens absoluut aan elkaar gelijk kunnen zijn, moet elk op eigen kracht de hoogste verlichting verwerven, in overeenstemming met het eigen vermogen, en niet door middel van het licht wat een medemens hem schenkt. De grootste levende adept kan slechts zoveel onthullen van de universele waarheid als het denkvermogen waarop hij het afdrukt vermag op te nemen, en niet meer.*

Zij vergelijkt Waarheid met de Zon die één is, maar die talloze stralen heeft:

*Polariteit is universeel, maar het polariserend beginsel ligt in ons eigen bewustzijn. Naarmate ons bewustzijn zich steeds meer verheft in de richting van absolute waarheid, kunnen wij mensen ons haar min of meer absoluut eigen maken. Maar het menselijk bewustzijn op zijn beurt is slechts de zonnebloem van de aarde. Verlangend naar de warme straal kan de plant zich slechts naar de zon richten en om en om keren als zij de loop van de onbereikbare lichtbron volgt: haar wortels houden haar stevig verankerd in de bodem en haar halve leven brengt zij door in de schaduw. Toch kan ieder van ons relatief gezien de Zon van Waarheid bereiken en haar warmte en meest directe stralen opnemen, hoe gedifferentieerd ze ook kunnen worden na hun lange reis door de stofdeeltjes in de ruimte.*

Wat we moeten doen is ons denken richten op het zuivere, het goede en het schone, en onze spirituele kant ontwikkelen. De Heer Boeddha adviseerde ons om geleidelijk onze lagere begeerten onder controle te brengen en het zelf van onze persoonlijkheid te vernietigen. De dierlijke mens in ons zou langzamerhand plaats moeten gaan maken voor de geestelijke of 'goddelijke mens'.

Het orakel van Delphi sprak de beroemde woorden: "Mens, ken U zelve". Volgens HPB werd er nooit een grotere of belangrijker waarheid onderwezen. Zonder zulk een bewustzijn zal de mens steeds blind blijven voor menige relatieve waarheid, laat staan voor de absolute waarheid.

De mens moet zichzelf kennen, d.w.z. hij moet de innerlijke waarnemingsvermogens verwerven die niet kunnen misleiden, voordat hij zich enige absolute waarheid kan eigen maken. Absolute Waarheid, zegt HPB, is het symbool van de Eeuwigheid en geen eindig denkvermogen kan het ooit weerspiegelen. Maar zelfs het benaderen van relatieve waarheden vereist eerst en vooral liefde voor de Waarheid omwille van de Waarheid, want anders kunnen we haar niet herkennen. Maar hoe weinigen van ons zijn bereid om naar haar te zoeken, haar te accepteren en in overeenstemming met haar te leven, temidden van een maatschappij waarin ieder succes gebaseerd is op uiterlijk vertoon, op hoogmoedig zelfbewustzijn, en niet op intrinsieke waarde? We moeten ons er ten volle van bewust zijn hoe moeilijk het is om echte Waarheid te verkrijgen. Waarheid zal slechts gaan dagen in een onpartijdig en onbevooroordeeld denkvermogen, verlicht door zuiver spiritueel bewustzijn, maar waar vindt men deze kwaliteiten in 'beschaafde' landen? In onze tijd, een tijd waarin de mens leeft met een onvoorstelbare krankzinnige snelheid, met nauwelijks of geen tijd om werkelijk na te denken, wordt de mens gewoonlijk van wieg tot graf meegesleurd door conventies.

Maar conventies zijn niets anders dan tijdsgebonden leugens, daar zij hoe dan ook gevoelens simuleren die gerelateerd zijn aan een traditioneel patroon van normen en waarden; en waar gesimuleerd wordt kan geen Waarheid zijn. Waar vinden we op aarde die buitengewone plek waar Waarheid eregast is en waar leugen en bedrog uitgebannen zijn? De leugen regeert oppermachtig op elk terrein van het nationale en politieke leven, gebaseerd op zelfzucht als gevolg van onwetendheid.

Er is dus een enorme taak weggelegd voor theosofen om te helpen Waarheid aan het licht te brengen. Theosofie is kennis aangaande het goddelijke, en kennis is waarheid; elke waarheid, elk oprecht woord is een deel van de theosofie. Hoewel de mens, behalve in een bepaalde

hoogst spirituele en verheven toestand van het denken, gedurende welke hij één is met het Universele Denkvermogen, op deze aarde niets dan relatieve waarheid of waarheden kan putten uit welke filosofie of religie ook, is het toch zijn belangrijkste taak te blijven zoeken naar die Waarheid, naar dat 'verborgen leven trillend in elk atoom, dat verborgen licht stralend in ieder wezen en die verborgen liefde alles omvattend in één zijn', zoals Annie Besant dat zo bondig formuleerde.

Heeft de Theosofische Vereniging tot dusver haar plicht gedaan met het verspreiden van het licht van de Waarheid? Het is waar dat er veel is gepubliceerd, dat mensen nieuwe inzichten hebben verworven en dat er begrip begint te komen bij de mensheid voor de heelheid en heiligheid van het bestaan. De eerste 125 jaar van de Theosofische Vereniging hebben een wijde en diepgaande invloed gehad, maar nu is de tijd gekomen om onze stem te verheffen en de theosofische ideeën over Waarheid, over de waarde van het leven en over het op een hoger plan brengen van het politieke en sociale leven uit te dragen - niet alleen binnen de kleine kringen van onze loges en centra, maar naar de wereld als geheel - door het organiseren van lezingen op landelijke schaal en door steeds meer gebruik te maken van de moderne massa-communicatiemiddelen en media.

Uiteindelijk echter gaat het niet om de vraag wat de Theosofische Vereniging gedaan heeft of zou moeten doen, maar om wat ieder van ons afzonderlijk maakt van ons eigen leven. Ieder van ons is een ambassadeur van de Theosofie.

*Als je de waarheid de mond snoert  
en haar begraaft diep onder de grond,  
dan zal zij daar slechts verder groeien  
en tot zulk een explosieve kracht worden  
dat, op de dag dat zij aan het licht komt,  
zij alles wat in haar weg staat  
zal wegblazen.*

Emile Zola "J'accuse".